

Īpaši
aizsargājama
dabas
teritorija

Aizkraukles purvs un meži

Dabas liegums

ĪSI PAR DABAS LIEGUMU

Izveidots 1999. gadā Platība 1532 ha

Izveidošanas mērķis – saglabāt dabiskos purva, kā arī daudzveidīgos meža biotopus, nodrošinot piemērotas dzīvotnes gan tipiskām, gan retām augu un dzīvnieku sugām, kuras sastopamas dabas lieguma teritorijā.

Atrodas Aizkraukles novada Aizkraukles pagastā

Biotopu veidi

• purvs (48 %) • mežs (51 %) • ezers (1 %)

Purva veidošanās sākums pirms 8000–9000 gadu

Kūdras slāņa maksimālais biezums 7,9 m

Galvenās dabas vērtības

- augstais purvs ar dažādām mikroliefja struktūrām un lāmām
- klajā pārejas purvs ar sliekšņām teritorijas ZA malā
- mežainas minerālaugsnes salas purvā
- daudzveidīgi dabisko mežu biotopi
- 75 īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas: 21 putnu suga, 23 vaskulāro augu, 10 sūnu, 5 kukaiņu un 10 sauszemes gliemežu sugas.
- 87 % no dabas lieguma aizņem 8 Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājami biotopi

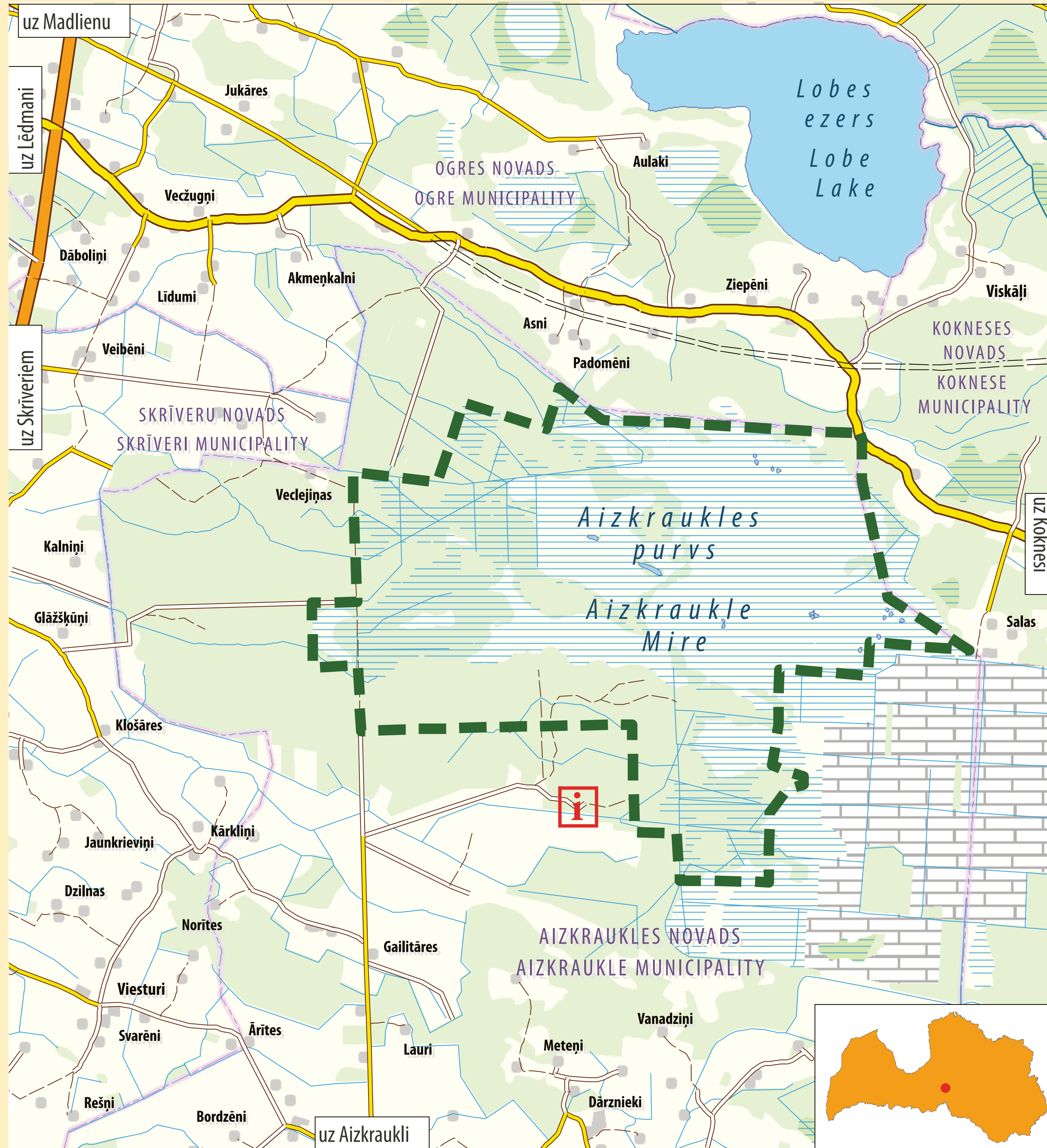
Negatīvās ietekmes

- agrāk veiktā meliorācija purvā un mežā
- kūdras ieguve tiešā dabas lieguma tuvumā

Galvenie apsaimniekošanas pasākumi teritorijā

- aizsprostu būve uz meliorācijas grāvjiem purvā, lai novērstu susināšanas ietekmi

Apsaimniekošanas pasākumi tiek veikti projekta LIFE 08NAT/LV/000449 „Augstā purva biotopu atjaunošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā” ietvaros ar Eiropas Komisijas LIFE+ programmas finansiālu atbalstu.

i Informācijas stends
Information board

Dabas lieguma robeža
Border of Nature Reserve

Upes, grāvji
Rivers, ditches

Pašvaldību robežas
Borders of Municipalities

Asfalta, grants, uzlaboti zemes ceļi
Paved, gravel, improved unsurfaced road

Zemes ceļi
Unsurfaced roads

Lauksaimniecības zemes
Agricultural lands

Kūdras ieguves lauki
Peat fields

Ezeri
Lakes

Purvi
Mires

Meži
Forests

Viensētas
Buildings

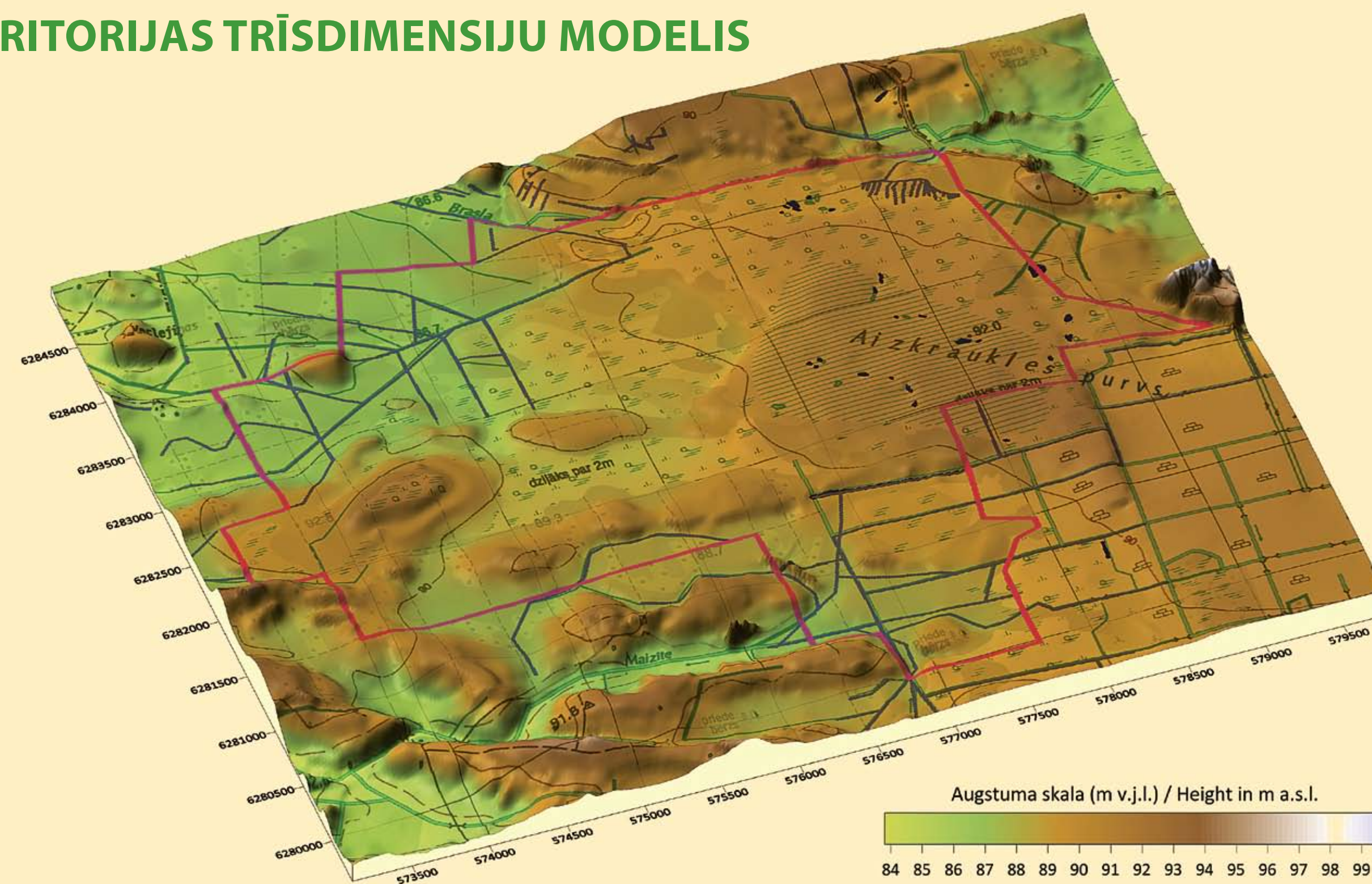
0 0.5 1 1.5 km

TERITORIJAS TRĪSDIMENSIJU MODELIS

Arī purvam ir reljefs – tajā ir gan pacēlumi, gan plašas ieplakas. Vietu, kur kūdras uzkrāšanās gadu tūkstošu laikā ir notikusi visintensīvāk, sauc par **kupolu**. Tas parasti ir par vairākiem metriem augstāks nekā apkārtnē, kas labi redzams teritorijas trīsdimensiju modeli. Aizkraukles purvam ir divi kupoli. Austrumu daļas kupols nu jau daļēji norakts, jo purvs kopš pagājušā gadsimta 60. gadiem ir intensīvi izmantots kūdras ieguvei. Otrs kupols atrodas teritorijas rietumu daļā. Purva reljefā labi izceļas vairākas minerālaugsnes salas.

Lācene *Rubus chamaemorus*

PURVA VEIDOŠANĀS

Aizkraukles purva attīstība sākusies pēcdeduslaikmeta agrajā boreāla periodā. Pirms apmēram 8000–9000 gadu plašās ieplakas dziļākajās vietās izveidojās sekli ezeriņi. Iestājoties siltam un mitram klimatam, ezeriņi aizauga, un no atmirušajām augu daļām sāka veidoties kūdra. Visintensīvākā kūdras slāņa veidošanās sākusies subatlantiskajā periodā pirms aptuveni 2800 gadiem un turpinās mūsdienās, sasniedzot jau 7,9 m biezumu.

NEGATĪVĀS IETEKMES PURVĀ

Rokot meliorācijas grāvjus purvā:

- ūdens pastiprināti aizplūstot no purva, būtiski izmainās tā hidroloģiskais režīms – purvs kļūst sausāks un nepiemērots purva augiem, tostarp dzērveņu augšanai;
- izzūd galvenie purva augāja un kūdras veidotāji – sfagni, savairojas sīkrūmi;
- purva atklātās daļas pamazām aizaug ar kokiem un zūd klajā purva ainava, kas visvairāk piemērota purva putniem.

Dažādos laika posmos veikto nosusināšanas darbu rezultātā dabas liegumā degradēti vai negatīvi ietekmēti apmēram 100 ha augstā purva biotopu.

APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI PURVĀ

Pirmie nosusināšanas darbi purvā notikuši pagājušā gadsimta 20-os un 30-os gados. Vēlāk uzsākta intensīva kūdras ieguve, kas turpinās arī mūsdienās un arvien vairāk tuvojas dabas lieguma robežai, tādējādi apdraudot dabiskos, vēl neskartos purva biotopus.

Lai novērstu grāvju susinošo ietekmi un apturētu turpmāko purva degradāciju, nepieciešami apsaimniekošanas pasākumi hidroloģiskā režīma atjaunošanā – tāpēc dabas liegumā plānota aizsprostu būve uz meliorācijas grāvjiem. Tas palīdzēs purvam atgūt raksturīgo mitrumu nosusinātajās vietās, ar laiku ļaujot tur atgriezties purva putniem un augiem.

Aizkraukle Mire and Forests

Nature reserve

PURVS

736 ha jeb 48 % no dabas lieguma aizņem purvi. Sastopami divi purva tipi:

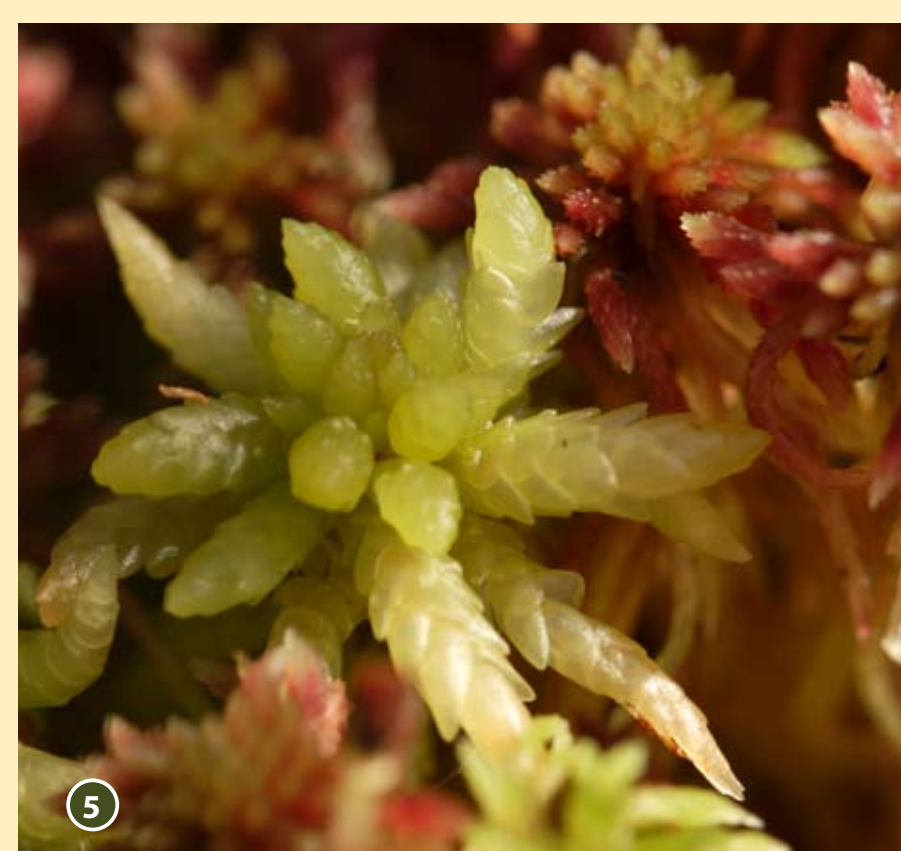
- **Augstais jeb sūnu purvs**, kas ir biežāk sastopamais purva tips dabas liegumā.
 - **Pārejas purvs** aizņem ievērojami mazākas platības.
- Visi dabas lieguma purvi ir Latvijā (L) un Eiropas Savienībā (ES) īpaši aizsargājami biotopi:
- **Neskarts augstais purvs** 7110* (ES)
 - **Pārejas purvs ar slīkšņām** 7140 (L, ES)
 - **Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās** 7120 (ES)

*Eiropas Savienībā prioritāri aizsargājams

AUGI

Purvu flora ir ļoti specifiska – lielākoties te aug sugas, kas pilnībā piemērojušās lielajam mitrumam un sastopamas tikai purvos. Raksturīgākās sugas ir makstainā spilve, sila virsis, polijlapu andromeda, dzērvene, purva šeihcērija, apallapu un garlapu rasene. Sastopamas arī vairākas īpaši aizsargājamās sugas: stāvlapu dzegužpirkstīte, trejdaivu koraļšakne, purva sūnene, mellenāja kārkls.

Purva sfagns *Sphagnum palustre*

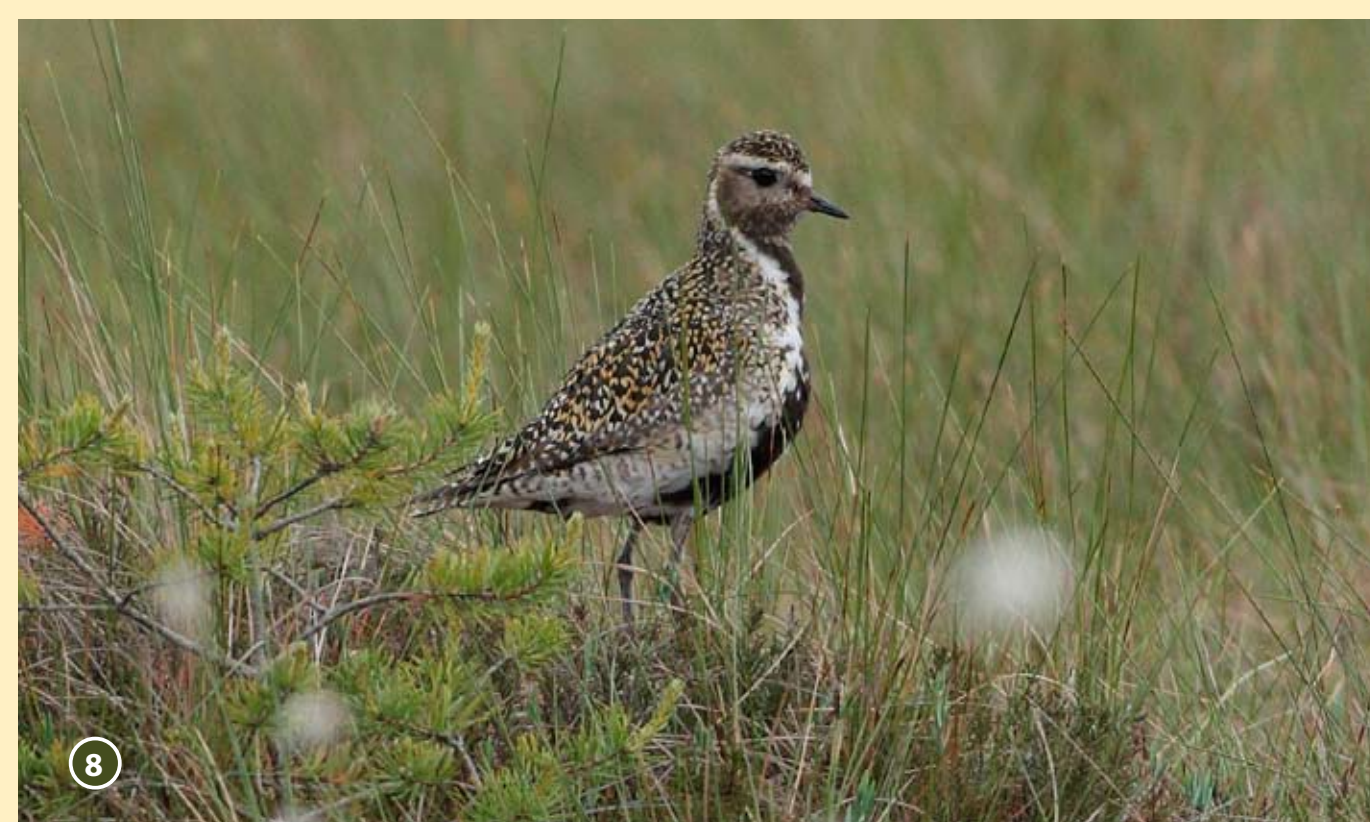
Garlapu rasene *Drosera anglica*

Rusova dzegužpirkstīte
Dactylorhiza russowii

PUTNĪ

Plašais Aizkraukles purvs lieliski piemērots tām putnu sugām, kuras galvenokārt ligzdo mitrainēs – dzervju skaits sasniedz 5–10 pārus, rudenos migrācijas laikā purvā vērojamas arī zosis. Daži purva putni, piemēram, dzeltenais tārtiņš, ar savu spalvu tēpu prot piemēroties raibajiem biotopa toniņiem un purva ciņos ir grūti pamanāms.

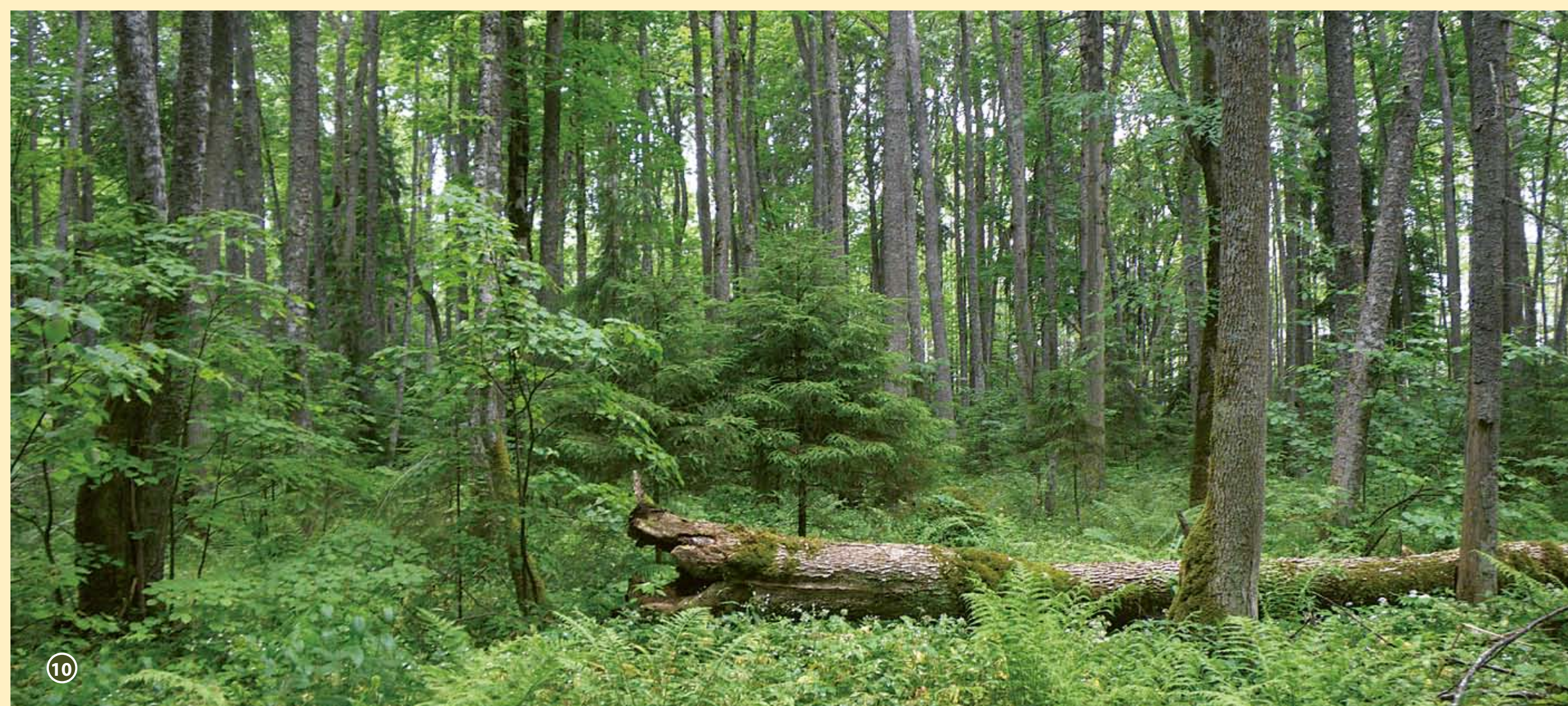

Dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria*

Parastais purvraibenis *Clossiana selene*

MEŽS

792 ha jeb 51 % no dabas lieguma aizņem mežs. 40 % ir vērtīgi Latvijā (L) un Eiropas Savienībā (ES) īpaši aizsargājami meža biotopi:

- **Purvaini meži** 91D0* (ES) dabas liegumā sastopami visbiežāk un aizņem 25 % no teritorijas.
- **Veci jaukti platlapju meži** 9020* (L, ES) – dabas liegumā aizņem 10 %. Aizkraukles apkārtnē ir šo reliktu mežu izplatības rajons, un dabas liegumā saglabājušies izcili piemēri.
- **Stagnāju meži** 9080* (L, ES) dabas liegumā sastopami lielākoties gar purva salām un aizņem 3 %. Paaugstināts mitrums te saglabājis visos gadalaikos un tie ir grūti caurbrienami, toties retām sugām bagāti.
- **Veci vai dabiski boreāli meži** 9010* (ES) sastopami nelielās platībās un aizņem tikai 1,5 % no dabas lieguma.

Īssetas nekera *Neckera pennata*

Čūskoga *Paris quadrifolia* INDĒGA!

Plankumainā dzegužpirkstīte
Dactylorhiza maculata

AUGI

Daudzveidīgie meža biotopi slēpj sevī izcilas vērtības: laksi, sīpoliņu zobainīti, meža auzeni, Lietuvas ūdenszāli – kopumā 10 sūnu un 15 vaskulāro augu īpaši aizsargājamās sugas. Vairākas no šīm sugām te pirms 100 gadiem atraduši izcilie Baltijas botāniķi K.R. Kupfers un P. Lakševics, un tās aug te vēl arvien.

PUTNĪ

Grūti pieejamie un mazskartie dabas lieguma meži ir īpaši piemēroti retām putnu sugām. Te izcilu dzīves vidi sev radušas vairākas aizsargājamās dzeņveidīgo sugas: pelēkā un melnā dzilna, trispirkstu, baltmuguras un vidējais dzenis. Laiku pa laikam te mājo arī melnais stārķis, un nu jau daudzus gadus ligzdo zivjērgļa pāris. Konstatēta arī urālpūce.

Urālpūce *Strix uralensis*

Lielais asmalis *Peltis grossa*

PURVA SALAS

Laksis *Allium ursinum*

Minerālaugšnes salas ir viena no dabas lieguma lielākajām vērtībām. Uzmanību piesaista jau to interesantie un skanīgie nosaukumi – Liepu sala, Vērša sala, Vepna sala, Garā sala, Apšu sala. Gadsimtu gaitā dažām salām doti pat vairāki vārdi, piemēram, Liepu salu dēvē arī par Vēversalu un Kriju salu (krija nozīmē – miza). Meži uz purva salām spējuši saglabāt savu dabisko un lielā mērā pirmatnējo raksturu, un te konstatētas neskaitāmas dabas vērtības.

Baltmugurdzenis
Dendrocopos leucotos

LĀMAS UN EZERS

Teritorijā ir viens brūnūdens ezers, un tas ir Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājams ezeru biotops – **Distrofs ezers** (3160). Šādi ezeri veidojas tikai augstajos purvos, tajos nav ūdensaugu, ūdens tajos ir tumšs, skābs un mīksts. Lāmu apkārtnē labprāt uzturas spāres un ligzdo purva tilbites.

Purva tilbīte *Tringa glareola*

Ievēro!

Saskaņā ar Ministru kabineta 16.03.2010 noteikumiem Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

Dabas liegumā atļauts: pastaigāties, ogot, sēņot, maksšķerēt

Dabas liegumā aizliegts:

- ogu vākšanā izmantot speciālas ierīces
- iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi
- jaukt bebru dambjus
- piebarot medijamos dzīvniekus, izberot lauksaimniecības produktus uz zemes
- ūdensputnu medībās izmantot šāviņus, kas satur svini
- kurināt ugunskurus

Atkritumus nest līdzi

Suns jātur pavadīnā

Ievērot klusumu

Aizliegta atklāta uguns

Neplūkt, nevākt augus

Uzmanību ērces

